

הַלְבוּת סִימָן תְּרֵלָג תְּרֵלָד

ביאורים ומוספים

שאינה נחשבת כדירה סרוחה [כי משתמש בהוצן לנו].

[משנ"ב ס"ק כט]

לש מן הפוסקים שֶהַקְמִירוֹ קָהָיָה וכו', כִּינֵן שֶהָיָא פְּחוּתָה מְעַשְׂנָה טְקָתִים²².

21) וסוכות בזמנינו העשויות במרפסת שיש בצידה מעקה מאבן ברוחב שלשה טפחים ועליו מונחת הדפנות, דן הגרש"ז אייערבך (שו"ת מנחת שלמה תנינא סי' נו אות א) לפוסלן מחמת שהדפנות אינן משתייכות לשטח החקוק, אך בסוף דבריו הור' בו, מאחר שמבואר בשערי תשובה לקמן (סי' תרל"ד ס"ק ב) בשם שו"ת דבר שמואל (סי' רג) ובכף החיים (שם ס"ק ו) בשם שו"ת קול הרמ"ז (סי' ל) שאפשר להשתמש על מדרגה בגובה עשרה טפחים שנמצאת בסוכה, כיון שאף המדרגה נחשבת כקרקע, וכן כתב בשו"ת שבת הלו" (ח"ח סי' קמה) שמוחר הדבר לכתחילה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האישי ח"ג פכ"ד אות ד).

ואם אין בחלל הסוכה שבעה טפחים בלא צירוף המדרגה, ועל ידי המדרגה נשלם שיעור הכשר סוכה, מבואר בשו"ת דבר שמואל (שם) שאם יש על גבה חלל עשרה טפחים עד לטכך, נוהגים להקל בזה ולשבת על המדרגה, ומי"מ סיים שלמעשה לכו נקופו קצת, וראה מה שכתבנו בזה לקמן (סי' תרל"ד ס"ק ה).

22) ואף על פי שכתב בתחילת דבריו שדין לבד מועיל בחקק מחמת שנחשב כאילו הדופן מתקרבת לשפת החקק [כרעת תוס' סוכה ר, ב ד"ה פחות], ולא להיפך [כרש"י שם ד"ה פחות], מי"מ לא כתב שנאסר לשבת על שפת החקק משום שמקום זה נחשב כמחוץ לדופן הסוכה, כפי שכתב המהר"ל"ח (חי' הגהות על הטור אות ה), אלא רק משום דירה סרוחה, כרעת הפר"ש (אות א) והט"ז (סי' יא). אמנם, לגבי סוכה שדופנה מונחת באלכסון על כותל, ודאי עשויה ממין הכשר לטכך, כתב הרמ"א לעיל (סי' תרל"א ס"ה) שמוחר לישון תחתיה אף שהגובה שם הוא פחות מעשרה טפחים [וכן העירו המהר"ל"ח (שם) והמג"א (סי' ח)]. וביאר החזו"א (ארי"ח סי' קמד ס"ק א), שההיתר שם אינו מדין 'פסלי' [וראה ראי"ש (שם פ"א סי' לו) שכתב בזה הלשון 'מידי דהוה אפסלי', כיון שיפסלי אינו יכול להכשיר דירה סרוחה, אלא ההיתר הוא משום שכל מה שתחת הדופן המשופעת נחשב כחלק מאהל הסוכה וטפל אליו, אך בחקק, ששפתו אינה נחשבת כחלק מהסוכה עצמה, אלא כחלק נוסף שלא שייך להכשירו לולא דין 'פסלי', אין להכשירו, כיון שאין שם גובה עשרה טפחים.

סִימָן תְּרֵלָד

שְׁלֵא תְהִיָּה פְּחוּת מִן שְׁבָעָה עַל שְׁבָעָה

[משנ"ב ס"ק א]

דְּנָהי הַשְּׁעוֹר שֶׁמְחַזְקִים רֵאשֵׁי וְרַבּוֹ שֶׁל אָדָם¹.

1) ואף שסוכה שמחזיקה רק דראשו ורובו אינה ראויה לשינה בלא כיפוף הדדים והרגלים, מבואר ברמ"א לקמן (סי' תרמ ס"ד) שאין אדם פטור מלישון בה מדין מצטער, וביאר המשנ"ב שם (סי' כו) שהוא מפני שדרך האדם לישון לפעמים כפוף באופן זה. ולענין האם דין זה שיכול לשבת בסוכה שרק דראשו ורובו בתוכה הוא גם לכתחילה, דעת הגרש"ז אייערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות טז) והגר"ש אלישיב (חשוקי המד סוכה ג, א) שאין מעלה בכך שיהיה כל גופו בסוכה, והראיה לכך, שהרי אין אנו מקפידים כלל שלא יהיו הרגלים תחת השולחן, גם כשהוא גבה עשרה טפחים ונחשב המקום שתחתיו כרשות אחרת, וכן מבואר המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק כא]

וְאִם כִּינֵן הוּא יוֹשֵׁב מִתַּת הַקָּוִי¹⁶.

16) וכן מבואר בשע"צ לעיל (סי' תרלב ס"ק יד) שאי אפשר לשבת מתחת טכך בזמן שהוא נחשב כדופן עקומה. ואף שלגבי סוכה העשויה כצירף, כתב הרמ"א לעיל (סי' תרלא ס"ו) שאם הדפנות עשויות ממין הכשר לטיכך מותר לשבת תחתיהן, אף שהעשרה טפחים הסמוכים לארץ נחשבים כדופן, ביאר המג"א (כאן, ס"ק ו) שכיון שההיתר בסוכה העשויה כצירף הוא משום שהדופן המשופעת נחשבת כאהל, דומה הדבר כאילו הדפנות הוגבהו באויר עשרה טפחים חזן מאהילות עליו מלמעלה, אם כן אינו נחשב כיושב תחת דופן [וראה ספר הערות סוכה ד, א].

[שעה"צ ס"ק נג]

בשני קניינים¹⁷ וכו', וְכַאֲדָם אָמַד צִרְיָה צִינָה¹⁸.

17) ולהוציא אחר את השני בברכת לישב בסוכה באופן זה, הסתפק הגר"ש אלישיב (הערות סוכה ד, א) בדבר, כיון שכלפי המברך האדם השני אינו יושב בסוכה, אלא מתחת דופן.

ולגבי סוכה שיש לה שלש דפנות וסכך פסול יוצא מאמצע הדופן האמצעי על פני כל אורך הסוכה ומחלקה לשנים, אלא שכל צד כשר מדין דופן עקומה, הסתפק הגרש"ז אייערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות ג, שו"ת מנחת שלמה מהדורת סי' נו אות ב) אם מותר לשני אנשים לאכול בשני החלקים באותו זמן, וכתב שאין להוכיח מכאן שמוחר, כיון שלגבי אצטבא הרי האצטבא עצמה כפולה מדין דופן עקומה, ועל כן יכול כל אחד להחשיב את מקומו כפסול היוצא מן הסוכה, מה שאין כן בסוכה שיש סכך פסול באמצעה, שכל אחד צריך שחטבן שבצד השני יהושב כדופן עקומה כדי להכשיר את הצד שלו [וראה מה שכתבנו בשעה"צ לעיל (סי' תרלב ס"ק יד)].

18) אכן להחליט בכל בניסה לסוכה באיזה צד הוא רוצה להשתמש, דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רב) שמסתבר שמוחר, אלא שלמעשה צ"ע.

[שעה"צ ס"ק נה]

דְּצִינָה אֵלָא זְקִירוֹת קְעָלְמָא¹⁹.

19) ובביאור מחלוקת הרמב"ם והשו"ע, כתב בחי' מרן רי"ז הלוי (על הרמב"ם ה"ל סוכה) שלדעת הרמב"ם אין דין שתהיה הסוכה 'זירה', שהרי לא נאמר בגמ' דין שתהיה 'זירת עראי' אלא רק שלא תהיה 'זירת קבע', ולפיכך סוכה שקשה לדור בה מחמת הוצין וכדו' אינה פסולה, אף שאינה 'זירה', והחיסרון הוא רק באופן קיום המצוה של הגברא, שאינו יכול לקיים בה כראוי מצות 'תשבו בעין תחדרו', והחיסרון זה אינו אלא לזהירות בעלמא, אך לדעת השו"ע כל פחות מעשרה טפחים אינה 'זירה', ולפיכך כשהוצין יורדים לתוכה עד שקשה לדור בה, הרי היא פסולה.

[משנ"ב ס"ק כז]

וְלֹא מְקַרְיָ עַל־יְדִיזָה דִּינָה סְרוּחָה²⁰.

20) ולענין נויי סוכה שמקשים על היורר בסוכה, כגון ענבים השמנים שמלכלכים את הבגדים שנוגעים בהם, כתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' נו) שאינם ממעטים את שיעור הסוכה, כיון שכל דבר שנחשב כנוי אינו נחשב בגודל לדור בדירה סרוחה, וביאר, שאילו היה בעל הסוכה מצטער מהם, לא היה מניחם, מה שאין כן הוצין שיוחדיים לסוכה מהסכך, שאין נמצאים שם מרצונו, ואנן סחדי שנפשו קצה בהם.

ואם נויי הסוכה תלויים בהוצין, הסתפק הפתחי תשובה (והובא בכף החיים ס"ק לט) האם נחשבת הסוכה כדירה סרוחה, וכתב, שאם צריך את ההוצין כדי לתלות את הנוי על נביהם, מסתבר

הלכות ספה סימן תרלג תרלד

באר הגולה

צח

לְקַל צַד פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמוֹת, (כב) כְּשֶׁרָחַק עַל הָאֲצִטְבָּא (כג) אֶפְלוּ אִם גְּבוּהַ יוֹתֵר (ו) מֵעֵשְׂרָה, וְאִם יֵשׁ בֵּינָהּ לַמִּתְלַל אַרְבַּע אַמוֹת, פְּסוּלָה (כד) יֶאֱפְלוּ הָאֲצִטְבָּא גְבוּהַ (ח) עֵשְׂרָה: (כה) סְפִיחָה שְׂאִינָה גְבוּהַ עֵשְׂרָה טְפָחִים, פְּסוּלָה: ט"ו הֵיחָה גְבוּהַ מֵעֵשְׂרָה (כו) וְהוֹצִיץ יוֹרְדִין לְחוּץ עֵשְׂרָה, אֶפְלוּ אִם חִמְתָּן מִרְבֵּה מֵעֲלֵתָן, פְּסוּלָה. י"א אֶבֶל אִם (ט) הַנּוֹיִן יוֹרְדִין לְחוּץ עֵשְׂרָה אֵינָם פּוֹסְלִים: י"ב הֵיחָה נְמוּכָה מֵעֵשְׂרָה (כה) וְחֻקָּה בָּהּ לְהַשְׁלִימָהּ לְעֵשְׂרָה וְיֵשׁ פְּתֻקָּה שְׁעוֹר הַכֶּשֶׁר סְפָה, אִם אֵין בֵּין חֻקָּה לַמִּתְלַל (כט) שְׁלִישָׁה טְפָחִים, (י) כְּשֶׁרָחַק, (ל) יֵשׁ בֵּינֵיהֶם שְׁלִישָׁה טְפָחִים, (יא) פְּסוּלָה:

א מיקרא דרב הונא
סכה ג' וקפח
הראש' שם ורי"ף
בסוף פרק ב' ובגמרא
ט"ו

תרלד שלא תהיה פחות מן שבעה על שבעה, וכו' ד' סעיפים:

א * ספה שאין בה (ב) [ג] (א) שבעה על שבעה,

שערי תשובה

[ב] שבעה. עבדי. וזמן סמי' ששבת לזיב דעת המוסמך בפסח שלפניו: וכשיבת הפסח, תביי' סמב שמעא בחוסי' על קלף לשן פוסתא שלפניו, ועיש דגם סמי' גישה סמב להסמיר לפצטה, ע"ש. וזמן בוד' שמאל סימן

(א) שבעה. זמן ט"ו ומ"א שהיהו בחוסי' דף ג ע"א ד"ה לא נזרקה כ"ו דולמא ארבה טוכא אכל לא היתה רחקה ז"ט וס"ו,

באר הלכה

הר"ן דלא הוי מעוט, ומן הרא"ש ליקא לאוכיטי מדי. ועין כהרב המגיד פרק ה' מהלכות ספה שכתב דענת המוסמך דלא הוי מעוט, וכל זה הלא עשיתו זקנים:

* ספה שאין בה שבעה וכו'. עין משנה בורכה טה שכתבנו בשם המגן אברהם דאם במקום אחד יש קרן וכו'. והנה כגדור' לשע' ובבבב' נצלב עסקו קאד על ראתו מקיטוניה, הישאי הסם דקיטוניה הוא תרד כפי עצמו והמחצה מסקת ורק שפתות לסכה גדולה. מה שאין כן סכא שאין תלוי פלל. אפשר דתפסל לגבי ספה גדולה. ונהנה מה דתביא בבבב' וכו'.

פנה היא חולקת נשות לעצמה ואין הפתלים שיכים לה כלל: (כד) אֶפְלוּ הָאֲצִטְבָּא גְבוּהַ עֵשְׂרָה. קא משמע לן לאפוקי מפיא דסלקא דעסק' בש"ס דבנכה פנה אינה צריכה ללל לתלים של ספה, דאיח לה פתלים הידה, דאמרין גור [השפה של האצטבא] אסיק מחיצתא ודפני האצטבא הם דפנותיה לפפה, קא משמע לן דלא אמרין הכי דבספה בעינן שיהא מחצותיה נפרות: ח (כה) ספה שאינה גבוהה עשרה. רוצה לומר, הסלל שלה מן הרקע עד הסוף: ט (כו) והוציץ וכו'. והנה אמינא (מל) פיון דאין עקר הסוף למטה מעשרה אלא קצות הסוף ולא חשיבה, וגם אין בהם פדי שעור סוף, יהיה כשרה, קא משמע לן (כה) אֶפְלוּ הכי פסולה, משום דסוף-סוף קשה לאדם לדור בספה כזו ורידה סרחה היא: (כז) הנויין וכו' אינם פוסלים. דכיון דהם לנוי השפה, (כז) בטילי אגפה דספה ולא מקרי עליהו דיהה סרוחה⁸⁰. (כז) ומבאר בפוסקים דהוא הדין אם תלה פלים ובהנהגה להם: י (כח) וחקק בה להשלימה לעשרה. והוא הדין אם היה הסוף צב ונטל מן הסוף מלמטה עד שבעה גבה עשרה, כשרה [מ"א]: (כט) שלשה טפחים כשרה. דאמרין לבד, והוי פנו הפתלים מגיעים עד החקק. ומפל מקום לאכל ללישן חוץ לחקק, בין לצד הפתח בין לצד הפתלים, (מ) יש מן הפוסקים שהחמירו בזה⁸¹ ולא מתפשט אגפה דחקק, וברלעיל באצטבא באמצע, דסוף-סוף הידה סרוחה היא שם פיון שיהא פחתה מעשרה טפחים⁸²: (ל) יש ביניהם שלשה טפחים פסולה. ולא מתפשט משום דפן עקמה [דהינו פאלו הדפן עצמו למעלה עד המקום שבגוד החקק], (כט) שכל שאינה גבוהה עשרה טפחים איננה דפן ולא נאמרו בה הלכות דפן:

א (א) שבעה על שבעה. דהוה השעור שמתחיל (ב) ראשו וכו' של אדם ושלחן טפה. ועין באחרונים (ג) שהסכימו, דבין פארף ובין בריח לא יחסר משבעה טפחים, ועל-פן אם בצד אחד פחות משבעה טפחים ובצד השני ארף הרבה יותר, לא מהני לזה⁸³. כתב

שערי תשובה

(כז) פוסקים: (כז) הגול טרבה וטחיתו-השקל ובבב' עקב. ועין בבב' מגדים: (כז) גמרא. וגם כאן לא נזקא על האצטבא. דמקום שאין דפן כגון נגד הפסח וסוף משום פסל. ועין בגדול מרובה שכתב דאם יש לה ד' פנות ויש לקל צד פחות מ"ד אמות, כל הספה כשרה בלש באצטבא שעור ספה ורשמי, דכל פנים יש לומר אני מחשב זה כפסל היצא והשאר ג' פנות דפן עקמה. ועין בבב' עקב דמצינו להמיר זה דוקא בשני בבי' אדם⁸⁴, שזה יכול לשמש בצד זה ויחשב אותה כפסל וצדדים אחרים כדפן עקמה, ואדם אחר יכול להשתמש בצד שנגדו כן ויחשב הפסל שהכריז יושב תחתיו כדפן ושהוא יושב תחתיו כפסל ויחשב מן הספה וזה סוף, ממה שכתב סוטה בסיומן הרלב ודוקא שם במגן אברהם סי' קצ"ד ד', ובאדם אחד צריך עי' 18), ועין שם בתוספות-בפרקים: (כז) ר"ן: (כז) ומשמע שהמחבר דאפלו בדיעבד פסולה, וכן העניין כפרש' רבנו חננאל וכן פתבי הר"ן גיאות והריטב"א, ולאפוקי מלשון הרמב"ם דמשמע לבאונה מנה דאינה אלא זהירות בעלמא⁸⁵ וכדירה סרוחה ממש היא, דהינו שהסוף רחוק נ"ע, דלא פסל שם הרמב"ם גבי פן דריעבד. ועין מאירי שהביא דעות בזה: (כז) ריטב"א: (כז) מגן אברהם פ"ש שלטי' גבורים, עין שם היטב. וכתב בבב' מגדים: ואפשר דאף נוי ממין ספה, כגון שלושים ועשבים נאים, אין ממשין השעור של טפחים פיון שפאלו לנוי: (כז) טור ובי"ח תרישה וט"ו: (כז) גמרא: (ב) דגמרא באמתא חייב [הרא"ש]. ולכאורה הרי אדם יושב בששה טפחים וטפח לשלחנו, ודי בששה על שבעה? ואפשר דכיון דבעינן שבעה מצד אחד, צריך להיות שבעה מכל צד פדי שיוכל האדם לישוב בכל מקום ומקום [מאמר מרובין]. וממין ארבעה משמע עוד טעם פ"ש רש"י, לפי שדרך סנדיתן כהסבה ואין אוכלין וקופין ויושבין פמנו, לפיכך צריך שבעה על שבעה להיות פנה ראשו ורבו ושלכנו ואף בבב' מגדים פקפ"א דלא נמצא זה ברש"י, ואפלו לדין שישבין וקופים והוי סגי בששה על שבעה [דהינו עם השלחן]. מכל מקום בעינן שבעה על שבעה, ובעינן מנה לאו דיהה היא כלל אלא דיהה סרוחה, כמו שכתב הר"ן בפרק ב' ועין בבי' אברהם ואלהי רבה וחסם צבי וטאמר' טרדי, וכל בבי':

הלכות סבה סימן תרלד

* פסולת. יולענין גדל. אין לה שעור (ב) למעלה: ב' אם היא עגלה. צריך (ג) שיהא בה כדי (ו) לרבע (ד) שבועה על שבועה: ג' יש בה שבועה על שבועה ונתן בה (ה) * בגדים לנאותה וממעיטים * אוחה משבועה על שבועה. * פסולת: ד' (ו) המי שנהיה ראשו ורבו בפסה (א) (ג) ושלחנו חוץ לפסה ואכל.

ב' ומכאן ג' כגון יתכן שיש ד' כגון אפי' שם י' ה' תשנה שם כ"ח וקב"ל ש"א

שערי תשובה

שם שכתב ג"כ שכן אמר מורנו ומחמירין במרינות אלו. ולכן תחמיר בפסה אכזה יותר על למיד ויחכה יותר על מ"ו אבל למעלה הפנים מטעמים ופולין אורד הפקר עד שלא יאור בה אור מעלה כ"א חמשה טפחים. ע"ש: (ג) ושלחנו. עכ"ש. וכן ברוב פסולות שם שכתב: סבה על א"ו על א"ו טפחים ויש דפן שעבקה טעם גבוה עשה שיעלה מסדר שלחנו אין זה משלים לשעור ד' טפחים. כמו אם היה סתמו רא"ו על רא"ו ושלחנו בחוף הפות אפי' שאוכל עלי' וישב בחוף סתמו לא יצא י"ח מה"ת ואין מצטרף טפח א' משעור השלחן לשעור הפסה כ"ו. וי"ח כנה שהיופן צ"ח טפח, אם לא נקטום שאחור

באר היטב

ע"ש ששעל ראין תוכה אלא ז' ע"ש, וק"ל. ועין בדעתו ובחשוכה חכם צבי סימן קמב. וכתב המ"א: נ"ל דאפילו בפסה גדולה הרבה והמקום א' יש קרן א' משרף לפנים שאין בו ד' אסור לישב שם פ"ן שהפסים צר לו לשבת שם, ע"ש: (ג) לרבע. והיט סובב כ"ט טפחים ובי' טפחים סגור על ז' בי"ח. ועין ט"ו ומ"א: (ג) ושלחנו. נ"ל דאם מקצת שלחנו עומד בפסה ומקצתו חוץ הפסה סתם, דלא גזרינו

באור הגלגה

יצקב דאמרן לרברי הפגן אברתם הא דמלשונו קס"ח ז"ה סבה עגלה כשיש לרבע בחוכה ד' על ז' צריך לבחן לישב דוקא באמצעה כמש"כ באותו מקום וש"ש לרבע ז' על ז'. דמן העד שמעז והולך אין בו ז' על ז' ויש לו דין הקדון לרבע הפגן אברתם ונע"ן דמה שכתב הנה"ח ח"ט, ודעתו דבריו לקפוחו. ולענין דעמי לא דמי זה לזה. דשם הולך פל העגול פספנים בשעה אסור ואין לסלק זה מזה ובלו לעזר. דאין צר לו לשבת שם כלל דשטח אחר הוא עם הרבוע, ולכן לא אשתמיט אחר מן התפרונים חלק ביה. מה שאין כן בעגלה. אף דאין קנה"ה מפסקת. מפל קטום הרי מוכר שהתקן הנה חלק מן הסבה הגדולה וצר לו לשבת בקרן ההיא, ולכן תחמיר הפגן אברתם פניהו. והנה פנה"ח ח"ט וראי' שהענין גס"ח דברי הפגן אברתם וק"ט על זה: ודוקא דשעתן אינו רטב ז' גס"ח, אבל כשנתקן רטב ז' רק אינו א"ף ד' פשר. כיון שמצדף לפסה גדולה, תדע. דהא פגולה ויש לרבע ז' על ז' מחר לישב סמוך להחן אף דבעגלה סמוך לה"ח לרא' ז' על ז'. אלא נדאי כיון דקטנה לגדולה כשר. דבשלמא כשנתקן אינו רטב ז' גס"ח. יש לומר דחשוב כלול של מתנגלים, כמו שכתבו רש"י ונח"פ ח"ט. ופסולת. אבל כשרתב ז' רק שאינו א"ף ז' דאי כשרה. דמצדף לפסה גדולה, מיד דהו' אם ראשו ורבו בפסה קטנה ושלחנו בפסה גדולה.

משנה ברורה

הפגן אברתם: אפילו סבה גדולה הרבה, והמקום אסור יש קרן אחר משוף לפנים שאין בו שבועה על שבועה, אסור לישב שם כיון שהמקום צר לו לשבת שם. והעמיקו האליה רבה. ועין בפאור הלכה: (ב) למעלה. ואף דספק דירת עראי בעיניו, מפל מקום הא אפילו גדולה הרבה יכול לעשות מחצותיה עראי בהוצא ודקנא, וצ"ל כן אפילו עשאה בקבע כשרה [ב"ח]: ב' (ג) שיהא בה כדי לרבע וכו'. וכל הסבה כשרה לישב בה, (ג) ואין צריך לצמצם לישב דוקא בחוף הרבוע: (ד) שבועה על שבועה. והיט סובב (ה) עשורים והשעה טפחים ושני המשים, ונכלל לרבע בחוכה שבועה על שבועה. והוא הדין בשעושה פת חמשה זריזות או יותר, בעיניו שיהא בה כדי לרבע שבועה על שבועה: ג' (ה) בגדים לנאותה וכו'. דאף דלענין פסה איתא לעיל בסימן תרלג סעיף ט' דאין ממעיטין אותה מגבה על ירידה, ה"א לענין מן העד לא מהני. (ו) דהא צ"ל כל פנים אינה מתוקנת על ירידה ראשו ורבו ושלחנו: ד' (ז) מי

פן נראה ל' צד פאן לשונה. והנה ראיתו ספסה עגלה ככר חתינו, ומה שכתב מידי דהיי אס ראשו ורבו בפסה קטנה כו' תמיד גדולה, וזה אינו בשר רק לשיטת הר"ח. דפסה שמתוקנת רק ראשו ורבו בפסה ושלחנו בחוף הפיה אינו מספיק רק מדרבנן משום גזרה שפא' וישף אחר שלחנו, ובהו שלחנו בחוף הפסה הגדולה ליפא למגור כלל נאכל לא משום דמצטרף הקטנה לגדולה כסבתו. אבל לדעת הר"ן וסי' ח' דספה קטנה שמתוקנת רק ראשו ורבו והוא פ' על ר' יש בה עצם הפסול, דלאו היתה היא כלל וחסילה מן התורה, כדאי לא יצא י"ח חוכה האוכל בה אף ששלחנו בחוף הגדולה, וקמו שקבת בחוקות רבי עקיבא [א"ר]. והפגן אברתם הלא כל דבריו הוא רק להריץ. ולענין דעמי, דינא דמגן אברתם דקנא למא דאקרינן בשבת דף ז', דקדוניה השמחה לרשות הרבים, כיון דלא יחא תשמישתה אינו מצטרף עם הרשות הרבים אף דליפא הפסק ביניהן ודקנא דקנא, וזהו גמי פ"ן דצר לו לשבת שם. ומדבריו הפגן אברתם משמע גס"ח דלא קונה, שכתב: שאין בו ז' על ז'. ונמשך בטאמר אחר עם הקודם. משמע דמינו כשאר סבה שאין בה ז' באור ור' דהס' פסולת. וצ"ל כן גניית דעמי אין לזון מדברי הפגן אברתם. אכן כפרט אחר נראה ויש להקל בזה. וכמו שכתב בבכורו יצקב וזה לשונו: אף שלא קלאני לבי להקל לישב שם נגד דעת הפגן אברתם. מפל מקום נראה לי שאין צריך להקפיד שלא להניח השלחן דאוחו קרן, ולא הולשין בזה שפא' ימשך אחר שלחנו, כיון שהרבה פוסקים סבירא ליה דאפילו שלחנו בחוף הפיה לא גזרינו כ"ו. דאי חס' לסוף עליהם בזה. ודע עוד, דהא דבעיני הש"ס ז' על ז' והא בכל גבה עשורה טפחים, כולל צד הפיה חבל הרבוע, וזו סבה דמצטרף מן הצד הוא גס"ח ער גבה ט' טפחים, ועין לקטת קטניו נ' מה שכתבנו שם: * פסולת. ש"ן ברא"ש השעם, דלראשו ורבו של אדם צריך אפה, דגברא באמתא ותיב ושלחנו מחוץ ספה, וכן סבב דריטפ"א. והנה ירוע הפסולת לש"ש בין טראשונים, דלטר"ף שפסק בבי"ח שפאי בפרטי משום דסדר שפא' הוא למתנהו, הא דאקרינן במהותת ראשו ורבו ושלחנו בחוף הפיה הוא גס"ח ז' על ז'. ורובן תקנו ז' על ז'. כדי שיהיה להצטרף השלחן בחוף הפסה ולא ימשך אחריו. וליתר הפוסקים פל שאין בו ז' על ז' שיהיה להיות שם ראשו ורבו ושלחנו אף בו תקשר סבה מן החונה דלאו היתה היא כלל. כמו שכתב הר"ן. וקצת קשה לי על דברי הפגן אברתם שכתב, דפסה שאין בה ז' על ז' פסולה מן התורה, וראשו ורבו בפסה גדולה ושלחנו בחוף הפיה הוא אסור רק משום גזרה שפא' וישף אחר שלחנו, וז"ל זה מן ולענין דעמי ארובה אפרי רש"י, דמאן דאית לה חף פניה. לדידה בפסה שמתוקנת רק ראשו ורבו פסולה מן התורה, לית לה הגזרה כלל בישוב בפסה גדולה ושלחנו בחוף הפיה. כמב"ר ברין ונתר הפוסקים, ומאן דאית לה חף פניה. לדידה בפסה שמתוקנת רק ראשו ורבו, ושלחנו בחוף הפיה, פסולה הוא רק מדרבנן, כגובר לעיל ונ"ס מה שכתב דכל שאין ז' על ז' מן התורה פסולה והוא הלכה למשה מסיני, גס"ח לא נהיך, ירוע מה שכתב הרמב"ם⁶ דבתלכה למשה מסיני אין בה טחלקת, ובהו פליגי בית שמואי כבי"ח הל' פדאיתא בנטרא. ואולי לרצת הרמב"ן שהבאתי בשערי הציון, משמע קצת מזה היה סדר דגם לדעת הר"ף הוא דאורוקא. ויחסי נראה ששטח בזה על לשון הרמב"ם פסק ד' מהלכות סבה הלכה א' שכתב: היתה פחוקה טעורה או משהבצה על שבועה או גס"ח מצטרף אפה וכו', הרי שכלל זה בכל פסולי דאורייתא, ומפל מקום דערו פסק ד' הלכה ח' דגזרינו גם בגדולה היכי ששלחנו בחוף הפיה: * בגדים לנאותה וכו'. עין בפרי"מ דמקשה אולי מה שכתבנו אולי מה שכתבנו מן העד הוא רק מדרבנן: * אוחה משבועה וכו'. עין ב"ח לקמן סימן תרל"ג סעיף ג' כתב הטעם, כיון דאסור לשלול כל שבועה. ולפי זה היכי דהתנה דאינו בודל כל בין השקשות דמסר לטלו כוללן, אינו ממש. ועין בפשטות ונ"ב לקמן סימן תרל"ג סעיף ג' והוא פסב שם דצריך עיין בזה. חידושי רש"א: * פסולת. ועין בשלטי' גבורים בשם רא"ו דקל"י השמישינו אינו ממש אפילו מן הצד. והנה הפגן אברתם העמיק

שער הציון

(2) מן משמע מדרב"ח ח"ט וכן בארתי בבאר הלכה דאף הפגן אברתם מורה בזה, ודלא כבכור' יצקב: (7) ביה"ח ס"ף. דהא בעיניו שעור שבועה על שבועה כפופה, וכלל לרבע יש בפאלכותו שני חטין יותר, ועל"כ אלקטנו על שבועה טפחים והא עשורה טפחים פחות חמ"ט, וכל שיש ברחבו טפח יש בהקפו עשירה טפחים, נקצא כ"ט טפחים ושני חטין. ועין פסק קמא דצורבין פירוש המשנה למרי' דבור המתחיל 'התה"ח': (8) רש"י:

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תַּרְלָד

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק א]

אָסוּר לִישָׁב שָׁם פִּינָן שְׁתַּמְקוֹם צַר לוֹ לְשַׁבֵּת שָׁם³.

[משניב ס"ק ה]

דָּקָא עַל־כַּלְפֵּינִים אֵינָהּ מִתְקַתַּת עַל־דִּירָתָהּ רֵאשׁוּ וְרָבוּ וְשָׁלְתָנוּ⁴.

8) ובטעם החילוק בין סוכה שהני שבצדה ממעט משטחה, שפוטל לבין סוכה שיש בה נוי למעלה שממעט בנובה, שאינו פוטל, כתב בחי' הר"י מלוניל (הובא בקובץ שיטות קמאי סוכה י, ב) שכשהני למעלה, יכול הנכנס לשם לצמצם את קומתו מעט או לשכב מעט באופן שהסוכה אינה דירה סרוחה לגביו, אך כשהני בצד אין אדם יכול לסבול את הישיבה החזקה שם וכן משמע בלבוש כאן, וראה פי' ריבב"ן סוכה שם, וריבנו מנוח (פי"ה מהל' סוכה הי"ח).

ואם בצדה של סוכה ששטחה שבעה על שבעה טפחים, יש דופן שגובהה עשרה טפחים ורחבה טפח, הממעטת את חלל החלק התחתון של הסוכה [עד גובה הדופן] משבעה טפחים, ומשתמש בה כשולחן, כתבו הבכורי יעקב (ס"ק ו) והשערי תשובה (ס"ק ב) בשם שי"ת דבר שמואל (סי' רג) שהסוכה פסולה, כיון שרחב קרקעית הסוכה הוא פחות משבעה טפחים, אלא שמי"מ אם דופן זו קבועה וחזקה, נהגים היתר לשבת על גביה אם יש על גביה חלל עשרה טפחים עד לסכך, מפני שנחשב מקום זה כחלק מקרקע הסוכה [וראה גלינוי הש"ס סוכה טז, ב], ומי"מ סיים הדבר שמואל שלמעשה ליבי נוקפו קצת [ואף שמוזכר בדבריו שמדרגה זו גבוהה עשרה טפחים, מי"מ לפי הסברות שהזכיר לכאורה אין נפקא מינה אם גובהה שלשה טפחים או עשרה טפחים]. ואף בתוספת בכורים [על הבכורי יעקב שם] פקפק בהיתר זה [וראה מה שכתבנו בביה"ל להלן (ד"ה פסולה)].

וכן דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ"כ רכ), הגרי"ש אלישיב (סוכה בהלכתה פ"ו אות ד-2) והגר"צ קרליץ (הוט שני סוכות פ"ט ס"ק ד) למעשה, שאם המדרגה גבוהה מהקרקע שלשה טפחים, אין לצרף אותה להשלים שיעור שבעה טפחים, ואף אין לשבת על גבה, ואף על פי שלגבי מקום ישיבתו יש בסוכה רוחב שבעה טפחים, מי"מ הרי בקרקע אין שבעה טפחים, אכן בשעת הרחק, דעת הגרי"ש אלישיב (שם) שיש להקל בזה. מאידך, בשו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' קמה) היקל בזה לכתחילה.

[וראה חזו"א (א"ח סי' קי ס"ק כח ד"ה עוד) שכתב לענין בית דירה בעירוב, שיתכן שספסל המחובר וקבוע בקרקע ממעט את שיעור הבית מארבע אמות, וצ"ע לדבריו השונה הלכות כאן (סי' א) לגבי סוכה, אכן בחוט שני (שם שער היצון אות ב) כתב שיתכן שדברי החזו"א הם רק בספסל שאינו משמש לדירה, שמפני כך מומעט הוא משיעורה, אך לא לגבי אופן זה בסוכה שהספסל משמש לדירה, וראה ביה"ל ד"ה פסולה].

[ביה"ל ד"ה סנה]

דְּחָשִׁיב קְלָהּ שֶׁל מְרַנְגוּלִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַש"י וְתוֹסְפוֹת⁴.

4) בדברי התוס' (סוכה ב, ב ד"ה כמאן) הוזכר פסול לול של תרנגולים לענין סוכה ששיעורה ז' על ז' וגובהה יותר מעשרים אמה, ואילו ברש"י שם (ד"ה כמאן) אין מוזכר כלל פסול זה, וצ"ע.

[ביה"ל שם]

מִשְׁמַע דְּרִינֵי כְּשֶׁזַר סֶפֶה שְׂאֵץ כֶּה ז' כְּאֵךְ ד' בְּרַחֵם דְּפִסּוּלָה⁵.

5) והחזו"א (א"ח סי' קמד ס"ק ו) כתב, שמסתברים דברי הדרן החיים, ואין טעם שהמג"א יחלוק על זה, כיון שהלל הסוכה הגדולה מצטרף לקרן, ונמצא שלושב בה יש אורך של יותר משבעה טפחים לישיבה בסוכה.

[ביה"ל ד"ה פסולה]

דְּרִינֵי מֵה שֶׁכָּתַב הַמְּבַרְכִּים⁶ הַכְּסֵלֶה לְמִשָּׁה מִסִּינַי אֵין כֶּה מְחַלְקֵת.

6) בהקדמה לסדר זרעים (ד"ה והוא שיוכל), ודבריו הם שלא כמשמעות דברי התוס' ביומא (עט, ב ד"ה לומר), וראה תוס' ביבמות (עו, ב ד"ה הלכה).

[שענה"צ ס"ק ד]

כְּפִרְשֵׁי הַמְּשַׁנֵּה לְסִרְיָם דְּבִיר הַתַּחֲתִיל הַיְתֵה⁷.

7) שם כתב, שאף שלפי החשבון המדויק יותר הרי שיעור עיגול הוא שלש ושביעית בערך, מי"מ כיון שאף חשבון זה אינו מדויק, נקטו הכמנים שיעור לפי המספרים השלמים, ואמרו שדי לשער בכך את המידות שנוגעות לדיני התורה [וראה שענה"צ לעיל (סי' שעב ס"ק יח), ובמה שכתבנו שם].

המשך מעמוד קודם

[משניב שם]

לֹא קִבְּנֵי לְיָהּ².

2) ואף שנובאר לעיל (סי' תרלב ס"ק טז) לגבי סכך שרוחבו פחות משבעה טפחים שמן הצד נמשך ויוצא ממנו סכך, שמצטרף מה שבצד להשלים לשיעור שבעה טפחים [לפי המג"א], ביאר בשו"ת שבת הלוי (ח"ג סי' עז) שבענינו שהמקום עצמו צר [ולא רק הסכך], אין הוא נחשב אפילו כדירת עראי.

בשו"ת דברי מלכאל (ח"ב סי' מא אות יב) שכיון ששיעור המצודה כאן הוא מדין ירבו ככולו, די ברובו אף לכתחילה. מאידך, דעת הגרי"ח קניבסקי (חשו"ק חמר שם) שיש מעלה בכך שישב כולו בסוכה, ולא רק רובו, וכשם שלענין ארבע כוסות יש לכתחילה לשתות את כל הכוס, אף שמן הדין די בשתיית רובו מדין ירבו ככולו. ושיעור שבעה טפחים של סוכה במידות זמנינו, ראה מה שכתבנו בשענה"צ לעיל (סי' תרלג ס"ק ב).

הלכות ספנת תרל"ד תרל"ה

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה פסולה]

ולכן לא הקפיקו, וצריך עיניו.

9) ולענין מי שהניח בצד הסוכה כלי שאין גובהו מגיע עד הסכך [כגון ארון], הממעט את רחב הסוכה משבעה טפחים, אך אפשר לשבת על גביו ועם יד רחב שבעה טפחים, כתב הבכור יעקב (סי"ק ד) שאף על פי כן יש להחמיר שלא לשבת בסוכה זו, כיון ששייבה על גבי בלים אינה צורת דירה, וחסר ביתשבו כעין תדורו.

[משנ"ב ס"ק ו]

דלא נזרינן פנה שפא ימשך אחר שלקנו¹⁰.

10) ולישון במטה שחציה תחת סכך וחציה תחת תקרת בית, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני סוכות פ"א ס"ק טו) שמוותר, שאף על פי שיתכן שיתחפף בשנתו לצד שאינו בסוכה, מ"מ אין זה אלא אונס, ולא גזרו חכמים על כך, וכן מבואר בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון סי' ה) אות צ, והובא במקראי קודש סוכות ח"א סי' לד) שמוותר, ואף אם התחפף בשנתו לצד שאינו תחת הסוכה, אין צריך להעיר אותו, משום שבאותה שעה דינו כמצטער להתעורר ולזוז ממקומו.

[שעה"צ ס"ק ז]

אז לא נזרו חכמים קלל שפא ימשך¹¹ וכו', אין לנו לחלק תדא מתקנתה¹². 11) אמנם, במשנ"ב לקמן (סי' תרמ"ב ס"ק כז) כתב שבשעה שהולך לישון צריך להניח את השולחן בסוכה, מחשש שמא ירצה לאכול וימשך אחר שולחנו, והעיר בספר זכרון שמואל (סי' כט אות יב) שבודאי במי שהולך לישון אין להרשע שמוא ימשך יותר מאשר מי שאוכל בסוכה ומחזיק את פתו בידו, וראה מה שכתבנו שם שיש אומרים שיש טעות סופר בדברי המשנ"ב שם.

12) והחזירא (א"ח סי' קנ"ט ס"ק ג) כתב, שכוונת הרמב"ם בביאור דברי הרי"ף היא, שסוכה שהיא פחות משבעה טפחים פסולה מן התורה, שכיון שהוא עלול להימשך אחר שולחנו, אין היא דירה, ואפילו אם יחזיק את פתו בידו או ידחוק את שולחנו בתוך הסוכה, מ"מ הוא עלול להביא שולחן ולהימשך אחריו, וכיון שהסוכה אינה ראויה לאכילה, הרי היא פסולה לכל דבר.

[משנ"ב ס"ק ח]

אחר שלקנו¹³ וכו', אסור לטלטל מזו לזו¹⁴.

13) ושולחן שנמצא תחת סכך שאינו פסול אלא מדרבנן, הסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק א) אם גזרו בו שמא ימשך אחריו, והבכור יעקב (סי' ה) כתב שמסתבר שלא גזרו בו, כיון שאף אם יגרר אחריו יצא ידי חובה מדאורייתא, והגזירה שמא ימשך אחריו נחשבת גזירה לגזירה, ולפיכך יש לסמוך על מרבית הראשונים הסוברים שלהלכה מותר לשבת בסוכה גדולה כשהשולחן בתוך הבית, שלא גזרו על זה חכמים שמא ימשך (כבית הלל, ראה ביה"ל ד"ה אפלו). אכן, כשיש אפשרות להכניס את השולחן לתוך חלל הסוכה, כתב הב"ח (סי' יב) שאין להקל בזה.

ואשה שאוכלת בסוכה [גדולה] והשולחן בתוך הבית, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני סוכות פ"א ס"ק טו) שמוותר לה לברך לישב בסוכה על אכילה זו, מפני שאין שייכת גזירה זו של ישמוא ימשך אחר שלחנו אצל אשה, כיון שאף אם תימשך לא תעבור בכך עבירה, שהרי אינה מחויבת לאכול בסוכה.

14) ולענין בני חצר שעירבו ורק הדר בסוכה לא עירב, כתב לעיל (סי' שע"ב ס"ק ד) שאין הסוכה נחשבת כדירה לאוסרם מלטלטל בחצר, ובשעה"צ שם (סי' ג) כתב שהרעק"א נשאר בזה בצ"ע, וראה מה שכתבנו שם.

[ביה"ל ד"ה סאלו]

ואקרו קאלו לא קים מצות סכה¹⁵ וכו', והפמ"ג יעקב חולק עליו, עין שם¹⁶. 15) ואף שלבאורה אין מובן איך אפשר לומר שלא יצא מן התורה כשמצד הדין יצא, ביאר בשו"ת דבר אברהם (ח"ב סי' כו אות י) שחכמים הטילו איסור לאכול בסוכה כשהשולחן בתוך הבית, ואם כן האוכל באופן זה עובר עבירה מצד אכילתו בסוכה, ונמצא שהיא ימצוה הבאה בעבירה שאינה נחשבת כמצוה.

16) שם (סי' ו) ציין הבכור יעקב לדבריו לקמן (סי' תרל"ט ס"ק מא), ושם כתב, שמי שלאחר הקידוש בליל ראשון של החג ראה ששכח לפתוח את הגגון שמעל הסכך, אינו צריך לחזור ולברך שהחיינו, כיון שברכה זו אינה תלויה בקיום המצוה בפועל, שהרי מן הדין אפשר לברך שהחיינו לפני החג בשעת בניית הסוכה, ובמשנ"ב לקמן (שם ס"ק מח) סתם כדבריו.

סימן תרלה

דין ספנת גב"ך ורקב"ש

[משנ"ב ס"ק א]

שפתיה עשויה לצלל¹⁷ וכו', אם עושה אותה לצניעות פלגמא¹⁸ וכו', אם אנו רואין שפתיה נפחה¹⁹.

1) ואף שסוכת גב"ך ורקב"ש כשרה, כתב לקמן (סי' תרלו ס"ק ד) שמצוה לחדש בה דבר לשם החג, כיון שהיא לא נגשתה לשם חג [וראה פמ"ג סי' תרמ"ג משב"ז בסוף הסי' ד"ה הנד].

2) ואם עושה את הסוכה לשם צל ובנוסף לכך גם לשם צניעות, כתב הש"ע הרב (סי' תרכ"א) שהסוכה פסולה, שכיון שעשאה לשם צניעות אינה נחשבת כסוכה [אלא היא בעין בית], וכדבריו נקט בשו"ת חלקת יואב (ח"א מהדורת סי' ג), וראה שו"ת אבני נזר (א"ח סי' תע"ד), [ויש לעין אם מהמשנ"ב שכתב 'לצניעות בעלמא' מוכח שלא נקט כדבריו].

ומי שסייך סוכתו לשם צל, והחליט לאחר מכן להוסיף שכבת סכך כדי שלא יראוהו או כדי להגן מצניעה, דעת הגר"ש אלישיב (ומן שמחתנו פ"ז ס"ק א) שיכוון שמניח את הסכך הנוסף גם לשם צל, ואם כבר הניחו בלא לבוין לשם צל, עליו להגביהו ולחזור ולהניחו לשם צל.

ומי שסייך סוכתו לשם צל, ולאחר מכן נמלך והחליט שיהיה הסיכך לשם צניעות, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ח סי' ד) שפסולת בכך, שבשם שבטכך שלא הונח לשם צל היתה מחשבה מועילה להכשירו אלו לא דין יתעשה ולא מן העשוי, כך מועילה המחשבה לפסולו, והוסיף, שיש להסתפק באופן שלאחר שנמלך חזר ונמלך שיהיה הסיכך לשם צל, האם המחשבה השניה מועילה להכשירו.

8) ואף שבין כך צריך שיהיה הסכך בסוכה צלחה מרובה מהמתה [ומה שנאמר כאן שתהיה מסוככת יפה לכאורה אינו יותר משיעור זה], כתבו הערוך לנר (סוכה ח, ב) והשפת אמת (שם) שהתחדש ברין זה, שאם היתה מסוככת בשיעור שחמתה מרובה מצלתה, לא יועיל להוסיף על זה סכך כשר כדי להשלים לשיעור צלתה מרובה מחמתה ולהכשירה [בלא לנענע את הסכך שכבר מונח], מפני שכשמוככת בשיעור שחמתה מרובה מצלתה הרי זו ראויה שלא נעשתה לשם צל הרי הוא סכך פסול, וכשמוסיף עליו הרי סכך פסול וסכך כשר מעורבים, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' ע"ח אות ח) כתב, שהתחדש כאן שאין די בכך שיהיה הסיכך רק מעט יותר מהאוויר עד שצלחה מרובה מחמתה, מפני שאין מוכר הוכחה שלא המשך במילואים עמוד 67

הלכות ספה סימן תרל"ד תרלה

באר הגולה

*אפלו לא אכל בספה (ו) *אפלו אם היא ספה גדולה, גזרה שמא ימשך (ח) אחר שלחנו:

תרלה דין ספת גנב"ף ורקב"ש, ובו סעיף אחד:

א *ספה אף-על-פי שלא נעשית לשם מצוה, כשנה, והוא (א) שתהיה עשויה (ב) לצל, *כגון א כהמא שם ח'

באר היטב

שמה ימשך אחר שלחנו מאחר שעומד מקצת כפפה; ועוד, דהא די בשלחו ספה, מ"א, ע"ש. וכן תשובת דב"ש סימן רג, וכן יראתו: (ב) לצל. ולא לצניעות או לאוצר דדירה, עמ"א. וצריך להדגיש פה

שערי השוקה

הדין יתפרר שצ"ח הוא סוף וזמניו ולמעלה יש גבוה עשנה טפחים, יתנים לסקל. שחושבים קרצית הסכה מביע ע"ד ראש אווה הדין כן שכול לסטר במקרים כל ימט ולשכב על השלחו שיש למעלה טפוח העשר סכה שהיא חלל שצ"ח על שבעה בגבה עש"ה, וגם כהן לבי נזופי קנה כ"ד, ע"ש:

משנה ברורה

שנה ראשו וכו'. ואם מקצת שלחנו עומד בספה ומקצתו (ו) תוף הבית, מטר, דלא גזיין בנה שמה ימשך אחר שלחנו, אכל אם כל שלחנו בבית, אפלו (ו) הוא יושב פלו בספה וספה היתה ספה גדולה, אסור: (ו) אפלו אם היא ספה גדולה וכו'. וצ"ח לומר, וכל-שכן אם היא קטנה שאינה מתוקנת רק ראשו ורבו, ושלחנו היה ברוך הבית, (ח) דכהן בודאי ע"ן לומר שמה ימשך אחר שלחנו כיון דהמקום צר לו כספתו, וגם דהרבה פוסקים סוברים דבנה אינו יוצא מן התורה, דלאו דירה היא כלל: (ח) אחר שלחנו, מי שגש לו (ט) ספה בשנה סמוך לביתו, כגון בקברים, אסור להוציא מביחו לספה דרך השתקופים או כרמלית; וכן שני ספות כחצר אחד שלא ערכו צרכי הצרות, אסור לטלטל מא' לזו"ל, ועל-ידי עכו"ם מטר:

באר הגולה

דברי השלטי"גבורים לצ"ח בסימן תרל"ג סיפוי קצין ז לעגן אם תלויין ויורדין לתוף עשנה דחשביי כמו גזיין, ולכאורה יותר רבויא היה אם היה סמניו לעגן מן הצד, דאף דגזיין ממציין, כלית-שמלישין אינו מציט, ומשמע ס"ח דלא פסיקא לה לסקן אברתם דבר זה ולכן לא העתיקו, (וערך עיניו). וכן ב"ח"ל סיפוי יג ולקמן סימן תרל"ט ב"ח"ל סיפוי קצין ג ובב"ח שם: *אפלו לא אכל בספה. לדעת הטורמות בסנה דף ג, מן התורה לא נצא, כיון דרבנן גזרו על זה ואמרו כאלו לא קים מצות סנה"ל, ולקרי"ן וירש"א נ"ק מדבבן. ולדעת א"ן נקוטא, דכל השיטות צריך לסדר ולקבל בסנה, אכן לעגן אם יבדק זמן באבילה שנה, דעת הפרי"מגדים דרבנן, ובכ"ח"ל יצאק חולק עליו. צ"ח שם"ל: *אפלו אם היא ספה גדולה, גזרה וכו'. הוא דעת הר"ף וטורמ"ם, דבסנה מליני כ"ח"ש"מא יבית-הלל בתר"ס, בסנה גדולה (הגנו שיש לה שעור סנה ו' על ו') ושלחנו בתוך הבית, ובסנה קטנה שאינה מתוקנת רק ראשו ורבו, ושלחנו בתוך הבית, ואיסקו הלכא כבית-שמאי, וסבירא להו דתורהו כסד טעמא ע"ן, משום שמא ימשך אחר שלחנו, אכן הלכה כבית-שמאי בין בסנה גדולה ובין בסנה קטנה. אכל שאר פוסקים חולקים וסבירא להו דשני טעמים יש: בסנה קטנה הטעם משום דקייצין קבע, אף-על-גב דפסקינן דסנה דירת צבאי היא מכל מקום כיון קבע קצת, וכן אינו מתוקנת ראשו ורבו ושלחנו ה"י דירה פרוסה, ובסנה גדולה שמה ימשך אחר שלחנו, ואם יבן אף-על-גב דאיסקו הלכא כבית-שמאי בסנה קטנה, בסנה גדולה הדין לכלל: בית-שמאי יבית-הלל, תלכה כבית-הלל (והו"מציא דברי הר"ן וירש"א). אכן סתמב"ר פסק להסתמיר הפוסקים, וכן בחי"ח נבי עקיבא א"ר על משניות, דבסנה קטנה סמוך לסנה גדולה וראשו ורבו בסנה קטנה שאינו ו' על ו' ושלחנו בסנה גדולה, כנה הר"ף לקלא ותוספות לחכמא, דלסרי"ף נצא דלא ש"ן למגור שמה ימשך, דהא גם שלחנו בתוך ספה פשוטה, מלתוספות פסולה, דמכל מקום סנה הקטנה דירה סריחה היא, ע"ד פ"א לשונו. אכן באמת קשאי לי לדעת הר"ף פל ה"י סיניות ד"ף ו צמוד א ודף טז צמוד א ועמוד ב, דמוכח שם בהדיא דמשך ספה קטנה שבעה טפחים, ולא משמטיט אחד ט"ח לומר דשעור זה הוא רק מדבבן וכן

התורה די בר על ו' פשעור ראשו ורבו, וצריך עיין. אחר"כ מצאנו שהמאור רמז לזה פרב"ר, וכן במלתמות שם, ובשער-תציון סוף אות ז באר"ח קצת דברי: * כגון ספת גוים וכו'. לאו אדקמ"ף לה קאי ששתא עשויה לצל כסין וכו', ולומר דזו ודאי נעשית לצל, ה"מא, אלא אעקרא דדינא קאי שכתב דאף-על-פי שאין הספה עשויה לשם מצוה פשוטה כהנאי שתהא עשויה לצל, וקאמר על זה 'כגון ספת גנב"ף ורקב"ש' וכו', דאף-על-פי שלא נעשו לשם מצוה ספה כשרה פתנאי הנק"ן (מאמר מרדכי), ופשוט. ודע, דרש"י פ"ש על ספת נכרים, שעשויהם לדור פה בימות החמה, משמע מ"ח דונקא פשעור פה כל השנה היא דנקרא לשם דירה ולא באופן זה. ודע עוד, דבשפתח הדירה ולאוצר או לצניעותא אין מועיל פה הדין פל-שהוא להכשיר על-ידיה כל

שער הציון

(ו) ונאפלו אם רבו פסח וספה רק טפח טפוח, מטר, דהא ה"י דשלחו ספה, בן סבב ספ"ח אדם. ובכ"ח"ל יצאק פ"ח: דנקא רבו פסכה, ונאפלו משהו יותר מחזיו ספי, ע"ן שם. ואין להשיג עליו מהא דפסחא המגן אברתם דבי בשלחו ספת, דה"ה אם אינו מחזיק רק פסח, אכל לא בשלחו ספ"ח ורק מקצתו בסנה. אז נר"ן שמה ימשך: (ו) סגן אברתם, ונאפלו כהן סבב שצריך עיין בזה. (נראה דכל זה נצאק ביושב על פסח הסכה כמבנים ולקוח מן הסאכל שצרכים לקניו על השלחו מבחורין, וקמו שצ"ח הקטנה יר"ח"ב על פסח דמסל"קא, וצ"ח נר"ן שמה ימשך אחר שלחנו, אכל שלא ככהאי מנא, שיושב בסנה ואוכל ואינו לוקח מן השלחו כלל, רק שנהג כמו עני שפתו כ"דו ואוכל, אז לא גזרו חכמים כלל שמה ימשך"ל, כן נראה לי. אחר"כ מצאנו ברמב"ן במלתמות לעגן ספה שמתוקנת ראשו ורבו, דאפלו אם ירצה לאכל בקנים ופחו כ"דו גמ"בן אינו יוצא בזה; אלא דבאמת המם שא"ר, כמו שכתב בעצמו הטעם, שכל שאינה ראויה לאבילה כדוכה (הגנו שאין לו שם מקום להצמיד שלחנו ולקבל) אינה סנה, מה שאין כן כיון שיש לה מקום להצמיד שם שלחו אלא שמתעלה. כנה כנאי יוצא באבילתו. אכן פשיטת השלחו דר"ן וירש"א היא דלסרי"ף אינו אסור רק משום גזרה, ועריך עיין: (ז) ר"ן וירש"א לדעת הר"א: (ז) פ"ד מקדים: (ח) רש"י: (ט) לבוש: (י) רש"י: (י) רש"י ואור דודי ורבו וצ"ח, (כ) סבב הלכות: (ל) דקצמים ודעים כאן ופסחים כאן כשאכלו המרקה, וכן קצצים, כשבישו חולכין לקן וסותרין פסח:

